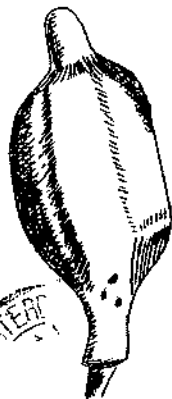

BUXBAUMIA

MEDEDELINGEN van de BRYOLOGISCHE
WERKGROEP der KON.NED.NAT.HIST.VER.

6e Jaargang No 1/2 - April 1952

REDACTEUR: E. Agsteribbe, Calileiplantsoen 5huis, Amsterdam-Oost
ADMINISTRATEUR: S. Groenhuyzen, Wijttenbachstraat 14^{III}, A'dam-O.,
gemeente-giro G 183 (via postgiro 13500)

BRYOLOGISCHE VOORJAARSEXCURSIË ZUID-LIMBURG 1951

Verslag van de excursie door N.E. Nannenga-Bremekamp

Aan deze excursie namen deel: E. Agsteribbe, S. Groenhuyzen, W. Margadant, W. en H. Meyer-Vellenga, N.E. Nannenga-Bremekamp, S. Radersma, P. Roorda van Eysinga, W. Vergouw en R. van der Wijk.

Zaterdag 28 April - De bryologen vonden elkaar, ondanks de ietwat vage afspraak, te Maastricht. Vandaar ging het langs de Meas naar de ENCI, waar toestemming werd verkregen tot betreding van het terrein. Het weer viel niet mee: er ruiste een malse regen neer, die het uiterlijk van de mossen meer ten goede kwam dan dat van de mossenzoekers.

Het afgezochte terrein lag tussen Slavante en de Belgische grens en bestond voornamelijk uit de beboste, op het Oosten gelegen helling van de Pietersberg. De Belgische grens bleek allerm minst duidelijk aangegeven, zodat de excursionisten op de terugtocht aan de Belgische kant bij de douane uitkwamen en zich genoodzaakt voelden de helling weer te bestijgen. Een eindweegs ging de tocht boven langs de ENCI-groeve, maar op deze kale, kleverig-kleige grond werd niet veel gevonden, wat geen wonder was, want voor onze ogen zagen we watergeulen ontstaan en de klei door de regen wegspoelen. *Barbula unguiculata*, *Ceratodon purpureus* en *Funaria hygrometrica* hadden er zich toch nog weten te

N

handhaven.

Het bos was meer naar onze zin, vooral de muurtjes van kalksteen hier en daar langs de paadjes en de losse krijtblokken en rotsen in het bos zelf. De ondergroei varieerde van een met klimop bedekte bodem tot een weelderig tapijt met *Orchis*, *Paris*, *Ane-mone*, *Primula* etc.

Van de stenen en rotsen werden o.a. de volgende soorten verzameld: *Amblystegium varium*, *Barbula fallax*, *B. revoluta*, *Didymodon recurvirostris*, *Encalypta streptocarpa*, *issidens pusillus* (altijd aan de beschaduwde kant), *Gyroweisia tenuis*, *Mnium cuspidatum* c. sp., *M. serratum*, *Rhynchostegiella tenella*, *Rhynchostegium murale* en *Tortula Marginata*.

Rijk fructificerende *Homalia trichomanoides* werd door W. Meyer op een boom gevonden.

De bosgrond en de voet van de bomen leverden verder nog de volgende bijzondere soorten op: *Brachythecium populeum*, *Campylium chrysophyllum*, *Eurhynchium Schleicheri*, *Fissidens bryoides*, *F. taxifolius*, *Mnium Seligeri*, *M. serratum*, *Oxyrhynchium speciosum*, *O. Swartzii*, *Plagiothecium roeseanum*, *P. sylvaticum*, *Rhynchostegium megapolitanum*, *Tortula subulata*, *Weissia controversa*.

Voldaan keerden we naar Maastricht terug, waar nog even in de Jeker gewaad werd om *Conocephalum conicum* en *Platyhypnidium rusciforme* te verzamelen.

Zondag. - De excursie begon, ditmaal met mooi weer, te Gronsveld, waar een wegberm met brandnetels en bramen afgezocht werd. *Fissidens bryoides*, *F. taxifolius* en *Weissia controversa* waren hier wel de aardigste vondsten.

Daarna ging het door wat "vuile" akkers met o.a. klaver. Hier bleven een aantal van de excursionisten een tijdje hurken en oogsten daarbij *Anthoceros*, *Phascum* en *Riccia*. Van laatstgenoemd geslacht werden gevonden *R. bifurca* en *R. Warnstorffii*, een nieuwe indigeen (leg. et det. W. Meyer). Vervolgens kwamen we in de Schone Grub terecht. Langs het pad was een bosje met ondergroei van *Allium ursinum* later overgaande in één van *Paris*, *Orchis* etc. Even verder kwamen we bij de beek, waar W. Margadant de kreet "Pleuridium" deed horen. We kruisten de beek en vonden langs de oever *Pellia endiviaefolia* en *Plagiochila asplenoides*. Het paadje leidde ons een steile helling op naar een graslandje, dat ons evenzeer verrukte als een alpenweide in het hooggebergte gedaan zou hebben. Met de neus op de grond liggend verzamelden we hier een aantal van de kleinere soorten: *Hymenostomum microstomum*, *Phascum curvicollum*, *P. cuspidatum*, *P. piliferum*,

Pottia lanceolata, *P. Starkeana*, *P. truncata* en *Trichostomum crispulum* (zie de opmerking over dit mosje bij de lijst van soorten gevonden op de Bemelerberg). Hoger op werd het terrein zandig en uitgelooft, getuige het optreden van de adelaarsvaren. Hier werd dan ook niet veel gevonden, maar toen er weer krijt zichtbaar werd in de vorm van rotsblokken langs de weg, een grot en een groeve op de Trichtersberg, laaide het enthousiasme weer op, want hier konden we noteren: *Brachythecium glareosum*, *Camptothecium lutescens*, *Campylium hispidulum* var. *Sommerfeltii*, *Cirriphyllum piliferum*, *Ctenidium molluscum*, *Didymodon recurvirostris*, *Encalypta streptocarpa*, *Eurhynchium striatum*, *Gymnostomum calcareum* en bij de groeve een massale groei van *Pogonatum urnigerum* ♂ Hier verzamelde Agsteribbe het zeer zeldzame levermos *Plectocolea hyalina*, dat door hem in 1946 ook bij Epe gevonden was. Andere aardige vondsten van de Trichterberg waren *Tortula flavovirens* (leg. W. Meyer) en *Racomitrium heterostichum* (leg. S. Groenhuyzen).

Door een holle weg, die door de begroeiing met bosbessen weer kalkarm leek, en waarvan de wanden plaatselijk rijk bezet waren met fructificerende *Nardia scalaris*, *Calypogeia trichomanis* en *Pohlia annotina* met sporogoniën gingen wij vervolgens langs een open, grazige plek met *Pohlia prolifera* en *Racomitrium canescens*, in versneld tempo een bos door, daarna een stuk van de grote weg langs en bereikten langs bospaadjes, die met een dek van kleine levermosjes, voornamelijk *Cephalozia* (?) *cuspidata*, overtrokken waren, de Riesenberg. Bij de afdaling troffen we weer grote rotsblokken, waarvan het afkrapsel een goede oogst leverde: *Anomodon viticulosus* werd belangstellenden door W. Meyer, die daarvoor halsbrekende toeren uit te voeren had, in de schoot geworpen. Verder vonden we: *Homalia trichomanoides* c.sp., *Mnium serratum*, *Neckera complanata* en *Rhynchostegiella tenella*.

We trokken nu met bekwame spoed naar Bemelen op (hoe warm het was en hoe ver!). Via akkers met pollen *Physcomitrium pyriforme* propvol sporogonien en *Riccia*'s en door de gehuchten Cadier en Keer gingen we langs de grote weg, op ons doel af. Bij Bemelen verlieten we de weg en plassend door een niet zeer frisse afwateringsgeul, waarbij we verlangende blikken op een beboste helling rechts en op de kale rotsen wierpen, bereikten we ten slotte ons uiteindelijk doel: de Bemelerberg.

Agsteribbe slaagde erin zijn hier reeds eer gevonden *Eucladium verticillatum* in holletjes in de grotwand terug te vinden. Ook *Trichostomum crispulum* werd weer verzameld, een mosje, dat

door Barkman in Zuid-Limburg's materiaal was gevonden, maar ook ongeveer twee jaar geleden door W. Meyer daar verzameld is; Agsteribbe vond laatstgenoemd materiaal toen weinig overtuigend. Dit mos was tot heden nog niet opgegeven voor Nederland. Op zonnige stenen groeiden *Orthotrichum anomalum*, var. *saxatile* en *Tortula ruralis*. Tussen het gras (*Brometum*) onderlangs de grotten stonden o.a. *Ctenidium molluscum*, *Fissidens taxifolius*, *Mnium affine*, en *Thuidium recognitum*. Later verzamelde W. Meyer hier ook nog *Gyroweissia tenuis*, terwijl ook de door Agsteribbe van hier aangegeven *Campylopus subulatus* door hem teruggevonden werd met *Tortula marginata*, *Anomodon viticulosus*, *Mnium serratum*, *Neckera complanata* en *Encalypta vulgaris*.

Maandag. - Ditmaal begon de excursie te Bunde. Het afzoeken van de soppige helling nam de hele ochtend in beslag: kleine, heldere beekjes voeren er het water uit het drassige brongebied de helling af. Hier werden verrassende vondsten gedaan, van een vuursalamander tot *Hookeria lucens* en *Trichocolea tomentella* toe! *Hookeria* bleek zelfs een paar sporogoniën te dragen. Deze verrassende vondsten hadden we aan Prof. v.d.Wijk te danken, die ons hier echter verlaten moest. Het volgende lijstje geeft een indruk van de rijke associatie in het "bronnetjes-bos": *Betula*, *Sorbus aucuparia*, *Anemone nemorosa*, *Angelica silvestris*, *Cardamine pratensis*, *Carex pendula*, *Crepis paludosa*, *Galium palustre*, *Luzula maxima*, *Calliargonella cuspidata*, *Chiloscyphus polyanthus*, *Fissidens adianthoides*, *Hookeria lucens*, *Mnium hornum*, *M. punctatum*, *Pellia endiviaefolia*, *P. epiphylla*, *Plagiochila asplenoides*, *Plagiothecium denticulatum*, *P. silvaticum*, *Sphagnum fimbriatum*, *Thuidium tamariscinum*, *Trichocolea tomentella*.

Een heel ander vegetatie-type vertoonde het moerasje, dat wat verderop aan de voet van de helling te midden van het dennbos met zijn bosbessen gelegen was. Hier groeiden *Sphagnum fimbriatum*, *S. palustre* en *Calypogeia trichomanis*.

Een greppeltje langs de voet van de helling, waar plaatselijk de septariën-klei aan de oppervlakte komt, werd weer aan een grondig onderzoek onderworpen. W. Meyer wist er de in ons land zeer zeldzame *Calypogeia arguta*, een mediterraan-atlantische soort, uit te halen. Verder vonden we er *Calypogeia fissa*, rijk fructificerende *Fissidens adianthoides* en veel *Lophocolea bidentata*.

's Middags verlieten we het "Bronnetjes-bos" voor het totaal andere, door menselijke bemoeienis sterk beïnvloede terrein langs

de spoorweg Bunde-Elslo. Om het overtollige water uit het "Bronnetjes-bos" af te voeren, is hier van geïmporteerde kwartsietblokken een stelsel van putten gebouwd, waardoor een kunstmatig "rots"terrein ontstond. Het milieu wisselt van vochtig en donker tot droog en licht. Hier werd weer ijverig gezocht. Onder een aflopende waterstroom vond S. Groenhuyzen fructificerende *Platyhypnidium rusciforme*. Op de bodem, grotendeels ondergedoken, waren ettelijke vierkante meters overdekt met *Riccardia sinuata*. Waar deze boven het water uitstak, werden veel sporogoniën aangetroffen.

Onderaan waren de putten begroeid met *Campyllum elodes*, *Mnium punctatum*, *M. undulatum*, *Fissidens taxifolius*, *Calypogeia trichomanis*, *Lophocolea bidentata*, *L. heterophylla*, *Pellia endiviaefolia*, *Plagiothecium silvaticum*. Halverwege vonden we *Campyllum hispidulum* var. *Sommerfeltii* en *Encalypta streptocarpa*. Bovenaan, dus op de drogere en lichtere vindplaatsen: *Amblystegium serpens*, *Barbula convoluta*, *B. fallax*, *B. unguiculata*, *Brachythecium albicans*, *B. salebrosum*, *B. velutinum*, *Bryum capillare*, *B. spec.*, *Ceratodon purpureus*, *Didymodon recurvirostris*, *D. tophaceus*, *Grimmia apocarpa*, *G. pulvinata*, *Gyroweissia tenuis*, *Homalothecium sericeum*, *Hypnum cypressiforme* en de forma *tectorum*, *Pseudoscleropodium purum*, *Rhynchostegium murale*, *Tortula muralis*. Als grote bijzonderheid kan nog *Didymodon trifarius* vermeld worden, die hier door Agsteribbe verzameld werd. Dit is de tweede vondst van deze soort na de vermeldingen in *Prodromus II* in Zuid-Limburg; de eerste vondst werd ook door Agsteribbe aldaar verzameld.

Zeer voldaan keerden de deelnemers en deelneemsters huiswaarts. Het echtpaar Meyer bezocht echter eerst nog particulier de Bemelerberg en later de Brunsummer heide, waar ze de volgende mossen verzamelden: *Cladopodiella francisci*, *Gymnocolea inflata*, *Microlepidozia setacea*, *Mylia anomala*, *Nardia scalaris*, *Sphagnum compactum*, *S. cuspidatum*, *S. papillosum*, *S. recurvum*, *S. subsecundum* van plekjes met *Andromeda*, *Drosera*, *Eriophorum vaginatum*, *Narthecium* en *Vaccinium oxycoccus*. Hiervan zijn volgens W. Meyer *Microlepidozia setacea*, *Cladopodiella francisci* en *Mylia anomala* nieuw voor Zuid-Limburg.

Tenslotte nog een woord van dank aan allen, die mij hun mossenlijsten zonden.

+ +

Geologisch overzicht door P. Roorda van Eysinga

Hieronder worden geologische bijzonderheden gegeven over de bezochte plaatsen.

I. Maastricht. De Sint Pietersberg.

Voor zover dit aan de oppervlakte in groeven etc. te zien is, is de geologische opbouw van het zuidelijkste deel van de Sint Pietersberg als volgt: (Zie Fig. 1)

Loessleem-dek (Plistoceen)

Hoogterras (Hoofdzakelijk grof Ardennegrind van de Maas)

Onderoligoceen (Zandafzettingen)

Bovensenoen (Het Maastrichtse krijt)

Van dit complex van de Sint Pietersberg zijn de vondsten voornamelijk afkomstig van de oostelijke helling van het Maasdal, Zuid van het oude kerkje van Sint Pieter. De opvallendste geologische formatie, die op de helling aan de oppervlakte komt, is het Maastrichtse krijt; al dan niet vermengd met ingespoeld materiaal van de hogere delen (loessleem, en zand uit het Oligoceen en Hoogterras). Aan de bovenste rand van de helling is het zure, kalkarme materiaal aanwezig van het Hoogterras en Oligoceen.

De laag die door de ENCI wordt geëxploiteerd is het krijt, zodat de er boven liggende lagen: loessleem, hoogterras en oligoceen als afvalmateriaal op de "stort" gebracht worden.

II. Gronsveld. Savelsbos, Trichterbos en Riesenbergr.

De hellingen van dit complex zijn de overgangen van het Laagen Midenterras naar het Hoogterras. De geologische opbouw van het plateau is als volgt:

Loessleemdek (Plistoceen)

Hoogterras

Bovensenoen (Maastrichts krijt)

Ook hier is op de hellingen meest geen loessleem aanwezig, maar een verweringsleem met ingespoeld materiaal.

III. Bemelen. Bemelerberg.

De geologische opbouw is hier ongeveer in de geest van de zuidelijke punt van de Sint Pietersberg.

Loessleemdek (Plistoceen)

Hoogterras (Grof grind)

Onderoligoceen (Overwegend fijn zandig)

Bovensenoen (Maastrichts krijt)

Hier is eveneens op de hellingen weer verweringsleem van het krijt aan te treffen, in plaats van het loessleemdek op het pla-

teau. De lagen van het verweringsdek kunnen plaatselijk een aanmerkelijke dikte hebben.

In het krijt zijn hier enige, zeer korte gangen aanwezig, waaruit enig mossen-materiaal is meegenomen.

IV. Bunde. Bunderbos.

Dit terrein is sterk afwijkend van de terreinen genoemd onder I, II en III. Bezocht werd het bosgebied op de helling, tussen de spoorlijn Beek-Elsloo (lijn Maastricht-Sittard) en het oostelijk ervan gelegen plateau van Kasen.

Aan de basis van de helling komt het Midden-oligoceen aan de oppervlakte. Dit bestaat uit kleifige lagen, die soms gekenmerkt zijn door typische kalkconcreties, waarnaar de klei: septariën-klei genoemd wordt. Aan de basis van deze septariën-klei bevindt zich een grijze kleilaag met fossielen (de muculaklei), die op de laagste plekken in het slootje langs de spoordijk wel aan te treffen is. Zie Fig. 2.

In de ondergrond is verder ook Onder-oligoceen en Senoon aanwezig; maar dit is slechts bekend uit boringen en de aanwezigheid ervan kan dus geen directe invloed uitoefenen op de flora.

Op het Oligoceen is nog gelegen het Hoogterras en het loessleemdek (van het Plistoceen).

Door de aanwezigheid van de slecht doorlatende midden-oligoceene kleilagen is hier een bronnieveau tot stand gekomen. Het water, door het grind en zand van het Hoogterras heensijpelend, komt dus, over de kleilagen afstromend, op de onderste gedeelten van de helling aan de oppervlakte. Het bos op de helling groeiend, is daar dan ook ontwikkeld in de richting van een bronnetjesbos.

Door de zeer kalkrijke aard van de oligocene klei komt er dus een overgang tot stand: van kalkrijk onder aan de helling naar kalkarm (zuur) boven aan de helling. De grote kalkrijkdom onder aan de helling werd o.m. gedemonstreerd door de kalksintervorming, die werd aangetroffen in een der greppels vlak langs de bosrand. Een aantal mossen werden hier verzameld, waaronder *Calypogeia arguta*.

Buiten dit natuurlijke milieu is er langs de spoorlijn nog een ander, kunstmatig aangebracht milieu te vinden in de zogenaamde kwartsietputten. Ter bescherming van de ingraving van de spoorlijn, ter hoogte van de spoorbrug over de spoorbaan (ongeveer 1,5 km Noord van het station Bunde), is een waterafvoersysteem met van elders aangevoerde steenblokken van kwartsiet gebouwd. Het systeem vormt als het ware een reeks putten van

kwartsietmateriaal, die van onderen met elkaar in verbinding staan. Hierin is een fraaie verzameling van dicht op elkaar groeiende mossenmassa's ontstaan, in gezelschap van verschillende varens. Van tijd tot tijd wordt een deel van de mossen verwijderd bij het schoonmaken der putten door het personeel van de spoorwegen.

Uit de aard der zaak is in de putten gedurende een veel langere tijd dan normaal buiten, een vochtig en vooral koel microklimaat aanwezig.

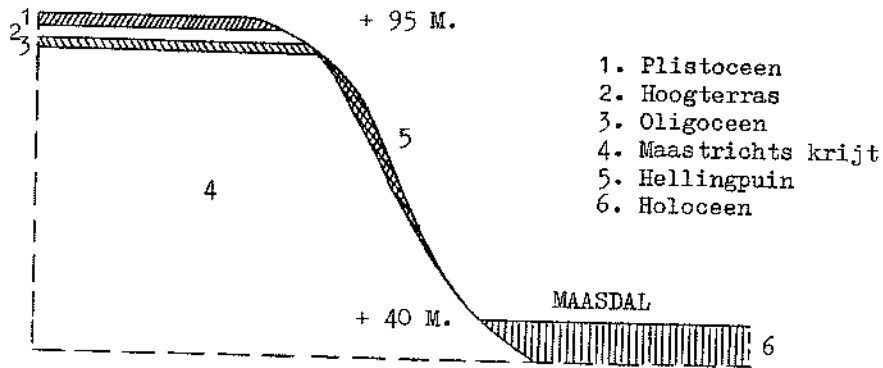

Fig. 1. Sint Pietersberg. Schema zuidelijk deel.

1. Plistoceen
2. Hoogterras
3. Middenoligoceen

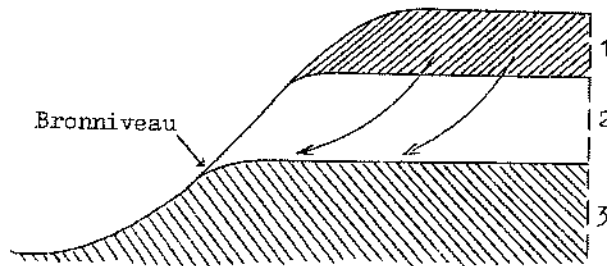

Fig. 2. Schema helling bij Bunde.

Lijst van de gevonden soorten

De nomenclatuur is zoals R. van der Wijk en W.D. Margadant die geven in Buxbaumia 4, 1947, pag. 50-56.

Afkortingen:

P =	S. Pietersberg; Slavante tot aan de Belgische grens, beboste helling naar de Maas	IVON	V5 - 38 - 32
G =	Gronsveld	"	V6 - 31 - 33
S =	Schone Grub	"	V6 - 31 - 33
T =	Trichtersberg	"	V6 - 31 - 31
R =	Riesenberg	"	V6 - 31 - 31
Be =	Bemelerberg	"	V6 - 21 - 32
H =	Brunsummerheide		
Bb =	Bunde, bronnetjesbos	"	V6 - 11 - 11
Bp =	Bunde, Kwartsietputten	"	V6 - 11 - 11
b =	bos		
st =	steen, rots; krijt		
w =	weide, akker of open grasland		
bo =	boom		
n =	nat		
c.sp. =	fructificerend		
nov.ind. =	nieuw voor Nederland		
E.A. =	E. Agsteribbe		
Gr. =	S. Groenhuijzen		
W.M. =	W. Meyer		
E.N. =	N.E. Nannenga-Bremekamp		
V.d.Wijk =	Prof. Dr R. v.d. Wijk		

MUSCI

Amblystegium serpens	P. R. T. S. Bb. Bp.	st. bo.
" varium	P. R. Bp.	st.
Anomodon viticulosus	Be. R.	st.
Atrichum undulatum	P. R. T. S. Bb.	
Aulacomnium androgynum	S.	
Barbula convoluta	P. Be. R. S. Bp.	
" fallax	P. Be. T. S. Bp.	st.
" revoluta	P. Be. S. T.	st.
" unguiculata	P. Be. R. S. Bp.	
Brachythecium albicans	Ip.	
" glareosum	T. S.	st.
" populeum	P. Bp.	

Brachythecium rivulare	S. Bp. Bb.	n.
" rutabulum	P. T. S. Bb.	st. bo. n.
" salebrosum	P. T. S. Bp.	
" velutinum	P. T. S. Bb. Bp.	bo.
Bryum capillare	R. T. S. Bp. Bb.	
Calliergonella cuspidata	P. Be. R. Bb.	
Campthothecium lutescens	T. S. Bb.	
Campylopus flexuosus	S.	
" subulatus	Be. Leg. & det. W.M.	
Campylium chrysephyllum P.	Be. S. Bb.	
" elodes	Bb. Bp.	
" hispidulum	S.	st.
" " var. sommerfeltii	R. T. Bp.	
" stellatum	T. Bb.	
Ceratodon purpureus	P. Be. R. T. S. Bp. Bb.	
Cirriphyllum piliferum	T.	
Climacium dendroides	Bb.	
Cratoneurum filicinum	Bb. Bp.	
Ctenidium molluscum	Be. R. T. S. Bb.	
Dicranella heteromalla	R. T. S. Bb.	
Dicranoweisia cirrata	S.	
Didymodon recurvirostris	P. Be. R. T. S. Bp.	st.
" rigidulus	Bp. Leg. & det. W.M.	
" tophaceus	Bp.	
" trifarius	Bp. Leg. & det. E.A.	
Drepanocladus aduncus	Bunde, wegkant	
Encalypta streptocarpa	P. Be. R. T. S. Bp.	
" vulgaris	Be. R.	c.sp.
Eucladium verticillatum	Be.	st.
Eurhynchium stokesii	P. R. S. Bp.	
" schleicheri	P. R. S. Bb.	
" striatum	P. R. T. S. Bb.	
Fissidens adianthoides	Bb.	c.sp.
" bryoides	P. R. T. S. Bb. Bp.	
" incurvus	T. Leg. & det. v.d.Wijk	
" pusillus	P. Be.	
Funaria hygrometrica	P. R.	
Grimmia apocarpa	Bp.	
" conferta	Bp.	
" pulvinata	Bp.	st.
Gymnostomum calcareum	T. Leg. & det. E.N.	st.
Gyroweisia tenuis	P. Be. T. Bp.	st.
Homalia trichomanoides	P. R. T.	bo. c.sp. st.

Homalothecium sericeum	Be. R. Bp.	st.
Hookeria lucens	Bb.	c.sp.
Hygroamblystegium tenax	Bb.	
Hymenostomum microstomum	S. P. Be.	c.sp.
Hypnum cypressiforme	R. T. S. Bb. Bp.	
" " var. tectorum	Bp. Leg. & det. E.A.	
Isopterygium elegans	S.	
Mniobryum albicans	S. T.	
Mnium affine	P. Be. T. S. Bp.	
" cuspidatum	P.	c.sp.
" hornum	R. T. S. Bb.	
" punctatum	S. Bb. Bp.	
" seligeri	P.	
" serratum	P. R.	
" undulatum	R. T. S. Bb. Bp.	
Neckera complanata	Be. R.	
Orthotrichum anomalum	Be.	c.sp.
" " var. saxatile	Be.	c.sp.
" diaphanum	Be.	
Oxyrhyynchium speciosum	P. Bb. Bp.	
" swartzii	P. R. T. S. Bb.	
Phascum curvicolium	S.	w.
" cuspidatum	S.	w.
" piliferum	S.	w.
Philonotis fontana?	Bb.	
Physcomitrium pyriforme	R. Bb.	
Plagiothecium curvifolium	Bb. Leg. & det. Gr.	
" denticulatum	R. T. S. Bb. Bp.	
" depressum Dixon	Nov. Ind. S. Leg. & det. E.N.	
" roeseaneum	P. S. Bb.	
" sylvaticum	P. T. S. Bb. Bp.	
" " var. neglectum	S. Bp. Leg. & det. E.A.	
Platyhypnidium riparioides	Maastricht: Jeker. Bp. n.	
Pleuroidium alternifolium	Be. Leg. & det. W.M.	c.sp.
Pleurozium schreberi	S.	
Pogonatum aloides	T.	
" nanum	T.	
" urnigerum	T. S.	
Pohlia annotina	T. Bb.	c.sp.
" nutans	T.	
" proligera	R. T. Leg. & det. E.N.	
Polytrichum commune	R. S.	
" formosum	S. Bb.	

Polytrichum juniperinum	Be. R.	
" piliferum	Be. R. S.	
Pottia lanceolata	Be. T. S.	w.
" starkeana	T. Leg. & det. E.N.	w.
" truncata	S. Leg. & det. Gr.	
Pseudoscleropodium purum	S. Be. T. S. Bp.	
Racomitrium canescens	R. T.	
" heterostichum	T. Leg. & det. Gr.	
Rhynchostegiella tenella	P. Be. R.	st.
Rhynchostegium confertum	Bp. Leg. & det. Gr.	
" megapolitanum	P. Bb.	
" murale	P. T. S. Bp.	
Rhytidiadelphus squarrosus	Be. T. S.	
" triquetrus	T. S.	
Sphagnum acutifolium	Bb. Leg. & det. E.A.	
" compactum	H. Leg. & det. W.M.	
" cuspidatum	H. Leg. & det. W.M.	
" fimbriatum	Bb.	
" molle	Bb. Leg. & det. E.N.	
" obesum	Bb. Leg. & det. E.A.	
" palustre	Bb.	
" papillosum	H. Leg. & det. W.M.	
" recurvum	H. Leg. & det. W.M.	
" subsecundum	Bb.	
Tetraphis pellucida	Bb.	
Thamnum alopecurum	S. Be.	
Thuidium recognitum	Be.	
" tamariscinum	Be. Bb.	
Tortella flavovirens	T. Leg. & det. W.M.	
Tortula marginata	P. Be. R. T. S.	st.
" muralis	P. Be. T. Bp.	st.
" ruralis	Be.	st.
" subulata	P. R.	
Trichostomum crispulum	Nov.Ind. Be. T. S.	
Weissia controversa	Leg. & det. E.A., W.M., E.N.	
	P. Be. S.	

HEPATICAE

Calypogeia arguta	Bb. Septarien klei	n.
" fissa	Bb. S. T.	n.
" trichomanis	R. T. S. Bb. Bp.	
Cephalloziella starkei	Be. Leg. & det. W.M.	

Cephallozia bicuspidata	R. T. Bb.
Chiloscyphus pallescens	Bb.
" polyanthus	T. Bb.
Cladopodiella francisci	H. Leg. & det. W.M.
Conocephalum conicum	Maastricht, Jeker
Diplophyllum albicans	R. T.
Gymnocolea inflata	H. Leg. & det. W.M.
Isopaches bicrenatus	Bp. Leg. & det. W.M.
Lepidozia reptans	Bb. Leg. & det. E.A.
Lophozia excisa	Bb. Leg. & det. W.M.
Marchantia polymorpha	R. Leg. & det. v.d.Wijk
Microlepidozia setacea	H. Leg. & det. W.M.
Mylia anomala	H. Leg. & det. W.M.
Nardia scalaris	R. T. c.sp. S. Bb.
Pellia epiphylla	T. Bb.
" endiviaefolia	R. S. Bb. Bp.
Plectocolea crenulata var. gracilima	T. Leg. & det. E.A.
" hyalina	T. Leg. & det. E.A.
Ptilidium ciliare	R. Leg. & det. v.d.Wijk
Riccardia sinuata	Bb. Bp.
Riccia beyrichiana	Terblijt, leg. & det. W.M.
" bifurca	G. Leg. & det. W.M.
" glauca	G. Leg. & det. E.N.
" sorocarpa	Cadier, G., Terblijt
" Warnstorffii Limpr.	Nov.Ind. G. Leg. & det. W.M.
Scapania curta	T. Leg. & det. E.A.
Trichocolea tomentella	Bb.

Waar slechts één persoon een soort opgeeft, staat deze persoon vermeld.

Summary

A report is given of the spring excursion 1951, consisting of a description of various territories (all in the neighbourhood of Maastricht) and recording the mosses found there.

With the exception of "Bunde" the visited areas are geologically marked by the presence of cretaceous limestone. A layer of gravel of the Meuse Terrace lies on the Senonian, and sometimes sandy Oligocene is present between these two strata. The top layer consists of loess-loam. On the hill slopes a plastic brown residual limestone soil is found instead of the loess-loam, this is sometimes mixed with loess-loam, or in-

filtrated with sand from the Meuse Terrace or Oligocene. (fig. 1)

The "Bunde" area is marked by impermeable calcareous clay layers (Oligocene) at the base of the hill. The upper part of the slope is covered by gravel of the Meuse Terrace. Water from the Meuse Terrace reappears on the hill slope in a number of springs, owing to the presence of the Oligocene, forming a moist forest floor. *Hookeria lucens* (Hedw.) Sw. and *Trichocolea tomentella* (Ehrh.) Dum. were collected here, both are extremely rare in the Netherlands.

Moss was also collected in railway drainage pits, built with imported quartz.

An alphabetical list of the collected species is given at the end of the report. The abbreviations are as follows:

P = S. Pietersberg, wooded slope facing east, from Slavante to the Belgian boundary.

G = Gronsveld, a village south-east of Maastricht

S = Schone Grub, a woody valley near Gronsveld

T = Trichtersberg Hill, mostly covered with woods and copses

R = Riesenberg Hill, mostly covered with woods and copses

Be = Bemelerberg Grassy hill, calcareous soil and rock

H = Brunsummerheide (Only two of our company visited this part of South Limburg) It is a heath near Heerlen

Bb = Bunde, slope with forest and many springs

Bp = Bunde, quartz pits

b = wood

st = stone or rock, cretaceous

w = meadow, field

bo = tree trunk

n = wet

c.sp. = Fruiting

nov.ind. = New for the Netherlands

The remaining letters are abbreviations of the names of the collectors.

The nomenclature follows R. v.d. Wijk and W.D. Margadant: *Buxbaumia* 4, 1947, pag. 50-56.

+ +

DE NAJAARSEXCURSIE NAAR OOTMARSUM 1951

door E. Agsteribbe en S. Groenhuijzen

Op 22 en 23 September 1951 werd de najaarsexcursie door de Bryologische Werkgroep gehouden, waarbij ditmaal het schilderachtige Twente werd bezocht en wel de streek rondom Ootmarsum, een gebied met een interessante geologie. Ten zuiden en ten noorden van Ootmarsum komen nl. grotere keileemafzettingen voor, terwijl onmiddellijk ten westen van deze plaats onder een dunne diluviale laag (ca 3 m) het mioceen optreedt tot een dikte van circa 60 m. en daaronder een dikke laag eoceen (ca 185 m.).

Tussen Vasse, Tubbergen en Ootmarsum komen heuvels voor tot een hoogte van 76 m., nl. de Kuiperberg en de Braamberg. Deze heuvels bevatten oude kernen, nl. afzettingen die ouder zijn dan het diluviaal en bestaan uit marine glauconiethoudende klei en zand uit Mioceen, Oligoceen en Eoceen. De bovenste bedekking, gevormd door fluvio-glaciaal zand, grof grind en stenen, is tijdens de glaciële periode gestuwd. Het is dus geen wonder dat aan de voet van vele heuvels in de omgeving van Ootmarsum bronnen ontstaan, omdat de neerslag, door het bovenste heuvellichaam sijpelende, de ondoordringbare tertiaire kleilaag niet kan passeren en dus weer zijwaarts aan de oppervlakte komt.

Toen de vier deelnemers uit Amsterdam in Vasse uit de bus stapten, werden ze opgewacht door onze enige deelneemster en onze secretaris. Het weer was ideaal en bleef zo de gehele dag. Vol goede moed togen we nu naar de Braamberg. Hier werd het steile, zandige talud van een holle weg bemonsterd, waar o.a. *Diplophyllum albicans* gevonden werd. Een lemige wegkant gaf een fraaie begroeiing van *Blasia pusilla* te zien. Weldra kwamen we nu bij het brongebied van de Mosbeek aan. Dit overtrof al onze verwachtingen, zowel wat betreft de phanerogamen als de bryophyten. Het is ongetwijfeld een van onze mooiste brongebieden, waarvan wij er helaas nog maar zo weinig bezitten.

Allereerst werd hier een zorgvuldige inspectie gehouden van een naar het noorden gekeerde steile wand ten zuiden van de Mosbeek, begroeid met Vossebes. Deze wand bleek zeer rijk te zijn aan levermossen; o.a. werd hier gevonden: *Lepidozia setacea*, *Nardia geoscypha*, *Calypogeia neesiana*, *Lophozia porphyroleuca* (nieuw voor Nederland!) en *Sphagnum teres*.

Van hieruit staken we de Mosbeek over, om via diverse prikkeldraadversperringen naar de oorsprong te trekken. In een soppige weide, doorspekt met kronkelende zijbeekjes, werd *Marchantia*

polymorpha en *Philonotis spec.* gevonden.

Na het doorworstelen van een manshoge rietwildernis bereikten we het glansstuk van de gehele excursie, een brongebied van een ongekende schoonheid, het eigenlijke reservaat. Een weelde van *Narthecium*, *Erica*, *Parnassia* en *Gentiana pneumonanthe* begroette ons oog, de twee laatste soorten nog in volle bloei. Op deze open en vochtige heide werden o.a. de volgende soorten aangetroffen:

Hypnum imponens, *Calliargon stramineum* (massaal), *Sphagnum contortum*, *S. magellanicum* en *S. rubellum*, de laatste met opvallend vuurrode kussens. Dat dit veenmos hier zo weelderig groeit, duidt wel op het sterk zure karakter van deze *Narthecium*-facies van het *Ericetum*. Aan hogere planten werden hier nog gevonden *Drosera intermedia*, *Juncus acutiflorus* en *Orchis praetermissa*.

Na nogmaals in oostelijke richting een rietwildernis doorkruist te hebben, bereikten we een veel natter gedeelte. Aan hogere planten werden hier o.a. aangetroffen: *Viola palustris*, *Succisa*, *Eupatorium*, *Epilobium hirsutum*, *Malaxis paludosa* en *Utricularia minor*.

De bryophyten waren hier niet minder rijk vertegenwoordigd. Weldra waren genoteerd *Riccardia pinguis*, *Drepanocladus exannulatus*, en als unieke vondst prachtige purperbruinzwarte polletjes van *Drepanocladus revolvens*, volop fructificerend. Deze soort werd hier voor het eerst door V. Westhoff in 1944 ontdekt.

Een in oostelijke richting aangrenzende vochtige weide leverde nog een *Philonotis* met antheridiën op, hetgeen nu eens bij uitzondering een definitieve determinatie mogelijk maakte, nl. *Philonotis caespitosa*.

Langs een wegkantje met *Calluna*-begroeiing prijkte nog *Racomitrium lanuginosum*.

Na enige omzwervingen, waarbij wij ten volle van het mooie heuvelachtige landschap konden genieten, bereikten we tenslotte in de namiddag het zeer drassige terrein van de kleine bronnen van Hezinge. Dit bestond uit een zeer soppige weide, schilderachtig gelegen tussen twee heuvels.

Het onderzoek zette met gejuich in, toen onze secretaris in z'n ijver misstapte, waardoor een van zijn laarzen volliep. Het terrein, doorkruist met kleine beekjes, gaf een prachtige flora te zien, t.w. *Parnassia* in bloei, *Mentha aquatica* en *Sium erectum*. Aan bryophyten vonden we hier *Climacium dendroides* met kapsels, *Pellia endiviaefolia* (massaal), *Marchantia polymorpha*, *Bryum ventricosum* en *Chiloscyphus species*.

Na op onze tocht naar ons nachtkwartier nog een *Alnetum* on-

derzocht te hebben en ons, en passant, aan bramen tegoed te hebben gedaan, trokken we in de schemering moe maar voldaan Ootmarsum binnen.

De volgende dag trokken we, na het nuttigen van een stevig ontbijt, het gebied ten oosten van Ootmarsum in. Via een zandweg met karresporen en greppels langs de Poelbeek - waar we veel *Atrichum tenellum* en *Fossombronnia wondraczeckii* fructificerend vonden, evenals een goede vertegenwoordiging van *Blasia pusilla*, *Calypogeia neesiana* en *C. trichomanis*, *Nardia geoscyphus* en *scularis*, *Dicranella cerviculata* en nog *Scapania curta* (welke laatste door Elly Nannenga) - bereikten we het prachtige gebied van de Vlasbeek met gagelvelden en vochtige heidegedeelten, waar o.a. zeer veel *Calliargon giganteum*, *Cephalozia bicuspidata*, *Hypnum imponens*, *Sphagnum compactum* en *Sph. papillosum* voorkwamen. Een zich in dit terrein bevindend dicht *Alnetum* met haar vele horsten en slenken had ook hier weer de voor haar zo typische bryophytenvegetatie met soorten als *Eurhynchium stokesii*, *Aulacomnium palustre*, *Calliargon cordifolium*, *Calliargonella cuspidata*, *Climacium dendroides*, *Sphagnum subsecundum* en *S. squarrosum*, in de slenken vooral *Chiloscyphus polyanthus* en op de elzenstompen epiphytisch levende *Drepanocлади* en *Lophocolea bidentata*.

Bij een punt waar de Vlasbeek en de Wierilerbeek bij elkaar komen ging de tocht noordwaarts over een zeer natte weide waar de koeien hun "diepe indrukken" hadden achter gelaten en vervolgens over natte greppels en prikkeldraadversperringen naar een wat droger gelegen bosje met veel *Sphagnum squarrosum*. Even noordelijker daarvan was weer een uitgestrekt "*Caricetum*-*Juncetum filiformis*" met *Carex vesicaria*, *Juncus filiformis*, *Veronica scutellata* en *Comarum palustre*. Ook hier massavegetaties van *Campylium stellatum*, *Calliargonella cuspidata*, *Calliargon giganteum* en *C. stramineum*, *Drepanocladus aduncus* en *Dr. vernicosus* fo. *graciliscens*, *Sphagnum papillosum* en in mindere mate het prachtige levermosje *Scapania irrigua* en *Gymnocolea inflata*.

Na ook van dit zo unieke terrein ten volle genoten te hebben, vervolgden we onze weg eerst wat in zuidelijke en daarna in westelijke richting om bij het brongebied van de Poelbeek te komen. Hier was een *Alnetum* met vele strcompjes maar ook modderige plekken met opwellend water, waardoor kleine "modderschoorsteentjes" gevormd werden. *Oxalis acetosella* kwam hier veel voor. Een klein weidestukje en de beekkanten werden evenals het *Alnetum* weer ijverig onderzocht en als merkwaardige soorten die hier voorkwamen noemen we *Philonotis spec.*, *Cirriphyllum piliferum*, *Physcomitrium pyriforme*, *Anthoceros levis*, *Blasia pusilla*, *Calypogeia*

neesiana, Pohlia annotina en bulbifera, welke laatste soort door Agsteribbe ontdekt werd.

Helaas konden we door tijdgebrek niet langer in deze schone omgeving blijven en moest de terugtocht naar Ootmarsum aanvaard worden. We konden echter niet nalaten nog een dak van een schuur ten oosten van Oud-Ootmarsum te bekijken en haalden daar nog *Hypnum cupressiforme* var. *tectorum*, *Dicranoweisia cirrata*, *Grimmia apocarpa* en *pulvinata* af. Elly Nannenga en Wim Margadant bezochten op hun "huiswaartsgang" nog even Kloppersblok, waar een verdroogd *Valerianeto-Filipenduletum* was met *Mnium affine*, *Calliergonella cuspidata* en *Eurhynchium stokesii*. Een beek bij Kloppersbrug (waar het zeldzame rijstgras *Leersia oryzoides* groeide) leverde nog *Tortula muralis*, *Grimmia apocarpa* en *Grimmia pulvinata* op.

Summary

An autumn excursion was held in the eastern part of the Netherlands, in the vicinity of Ootmarsum, a village situated in the province of Overijssel. The geology of this hilly region is interesting. The superficial layers of these hills are of fluvio-glacial origin, but the core is much older, belonging to the Miocene, Oligocene and Eocene periods. This core consists in the main of marine glauconite loam, intermixed with sand and forms a layer of great thickness quite impervious to the annual precipitation oozing through the porous upper strata. Consequently, this region abounds in springs, which emerge at the foot of these hills and convert their immediate surroundings into tracts of boggy land, very favourable for the growth of bryophytes. Very striking was the abundance of *Drepanocladus* and *Sphagnum* species as well as liverworts.

A new acquisition for the Netherlands was *Lophozia porphyroleuca*. The very rare *Drepanocladus revolvens*, discovered here in 1944, was collected again. Other notable and rare species seen, were: *Atrichum tenellum*, *Drepanocladus exannulatus*, *Drepanocladus vernicosus*, *Philonotis caespitosa*, *Sphagnum teres*, *Anthoceros levis* and *Pellia neesiana*.

Lijst der gevonden soorten

(Zie voor de nomenclatuur R. v.d. Wijk en W. Margadant in "Buxbaumia" 4, 1947, blz. 50-58)

Afkortingen

- AV1 = Alnetum van de Vlasbeek (M 7-28-24)
 BM = Brongebied van de Mosbeek (M 7-17-42 en gedeeltelijk M 7-18-31)
 BH = Kleine bron bij Hezinge (M 7-27-22)
 BP = Brongebied van de Poelbeek (M 7-28-14)
 DO = Op dak van schuur Ootmarsum (M 7-28-14)
 EH = Elzenbos bron Hazebekken (M 7-27-22 en 24)
 GV1 = Gagelveld en vochtige heide bij de Vlasbeek (M 7-28-24)
 JVI = Juncetum langs de Vlasbeek (M 7-28-24)
 K = Kloppersblok (M 7-47-41)
 KM = Karrespoor bij de Mosbeek, brongebied (M 7-18-31)
 WBr = Lemen wegwant Braamberg (M 7-17-43)
 WM = Steil walletje bij de Mosbeek (M 7-17-42)
 WP = In karresporen, greppels en op de weg langs Poelbeek (M 7-28-23 en 24)
 ZBr = Zanderig walletje Braamberg (M 7-17-43)

MUSCI

<i>Atrichum tenellum</i>	WP
" <i>undulatum</i>	ZBr, BM
<i>Aulacomnium androgynum</i>	BV1, WP
" <i>palustre</i>	AV1, BM, GV1, BH
<i>Brachythecium</i> cf. <i>rivulare</i>	BH
" <i>rutabulum</i>	BH, BP, EH
" <i>velutinum</i>	ZBr
<i>Bryum ventricosum</i>	BH, BV1, JVI
<i>Calliergon cordifolium</i>	AV1, BM, JVI
" <i>giganteum</i>	JVI, GV1
" <i>stramineum</i>	BM, JVI
<i>Calliergonella cuspidata</i>	BM, BH, AV1, JVI, K
<i>Ceratodon purpureus</i>	GV1
<i>Campylium stellatum</i>	BM, JVI
<i>Cirriphyllum piliferum</i>	BP
<i>Climacium dendroides</i>	WBr, BM, AV1, BH(c.sp.), BP
<i>Dicranella cerviculata</i>	WP (c.sp.), WM
" <i>heteromalla</i>	WBr, WM, BP, EM, GV1, WP, BH, ZBr
<i>Dicranoweisia cirrata</i>	BH, EH, DO
<i>Dicranum bonjeani</i>	BM, GV1
" <i>scoparium</i>	GV1, WM, BM, BH
" <i>spurium</i>	BM

Drepanocladus aduncus	JV1, BM
" exannulatus	BM, JV1
" " var. falcata	JV1
" " var. brachydictyum	BM
" fluitans	AV1
" revolvens (c.sp.)	BM
" sendtneri	BV1 (E.N.)
" vernicosus	JV1
" " fo. gracilescens	JV1
Eurhynchium stokesii	AV1, BH, EH, BP, K
" striatum	EH
Funaria hygrometrica	BM
Grimmia apocarpa	DO, K
" pulvinata	DO, K
Hypnum cupressiforme	WM, BM, BH, BV1, WP, GV1
" " var. tectorum	DO
" imponens	JV1, BM, KM
Isopterygium elegans	BH, ZBr
Leptodictyum riparium	JV1, BH
Mnium affine	BH, WM, BP, BM, EH, K
" hornum	GV1, BH, EH, BP
" undulatum	BH, BP
Orthotrichum affine	BH
Philonotis spec.	BP, WM, BM, BH
" caespitosa (net ♂♂)	BM
Physcomitrium pyriforme	BP
Plagiothecium denticulatum	ZBr, WP, EH, BH, JV1, BP, BM
" laetum (c.sp.)	JV1 (E.N.)
" roseanum (c.sp.)	BH (S.Gr.)
Pleurozium schreberi	GV1, ZBr, WM, WP
Pogonatum aloides	ZBr, BH
Pohlia annotina	WBr, WV1, BH, BP, WP
" bulbifera	BP (E.A.)
" grandiflora	KM (E.N.)
" nutans	WM, BH, BM, ZBr
Polytrichum commune	BM, WM, ZBr, WP, GV1
" juniperinum	WP, WM, GV1
" piliferum	WBr, AV1
Pseudoscleropodium purum	BM, BH, ZBr, WBr, WP, AV1
Racomitrium lanuginosum	KM
Rhytidiadelphus squarrosus	WBr, BH, BM, GV1, WM, WP, AV1
Scorpidium scorpioides	BM
Sphagnum compactum	BM, GV1

Sphagnum contortum	BM
" fimbriatum	GV1
" molle (c.sp.)	BM
" magellanicum	BM
" palustre	BH, BM, GV1
" " var. squarrulosum	BH
" papillosum	BM, JV1, GV1
" plumulosum	BM
" recurvum var. amblyphyllum	BM
" " var. mucronatum	BM
" rubellum	BM
" squarrosum	AV1
" subsecundum	BM, AV1
" teres	WM (E.A.)
Thuidium tamariscinum	EH (E.N.)
Tortula muralis	K

HEPATICAЕ

Anthoceros levis	BP
Blasia pusilla	BM, WBr, BP, WP
Calyptogeia neesiana	WP, BP, ZBr, WM, BM
" trichomanis	WM, BM, BH, WP
Cephalozia bicuspidata	WM, GV1, BM, WP, JV1
Chiloscyphus fragilis	BH (E.A.)
" pallescens	BH (E.A.)
" polyanthus	AV1, BH, BP
Diplophyllum albicans	ZBr, WM, BH
Fossombronia wondraczekii (c.sp.)	WP
Gymnocolea inflata	JV1, WV1, WM, BM, WBr
Lepidozia setacea (c.per.)	WM, BM
Lophocolea tidentata	EH, BM, WM, AV1, BP, WP, BH
" heterophylla	WP
Lophozia porphyroleuca	WM (nov.ind. E.A. en S.Gr.)
" ventricosa	WM, BM
Marchantia polymorpha	BH, BM
Marsupella emarginata	WM (S.Gr.)
Nardia geoscyphus	KM, BM, WM, WP
" scalaris	WM, WP
Pellia endiviaefolia	BH, BM
" epiphylla	BM, WM, WBr, WP, BP
" neesiana	BM (E.N.)
Plectocolea crenulata	WV1, WBr
Ptilidium oiliare	BH

Riccardia pinguis	BM
" sinuata	BM
Scapania curta	WP (E.N.)
" irrigua	JV1, WV1, GV1

Nov.ind. = nieuw voor Nederland
 Indien een soort maar door één vinder gerapporteerd wordt, staat haar, resp. zijn naam er achter.

+ +
 +

MOSVONDSTEN IN NEDERLAND II 1)

Nieuwe mossen voor de Nederlandse flora

Musci

- Calliergon megalophyllum Mikut., Belversven N.Br., April 1948, leg. W.Meijer, det. R.Tuomikoski.
Dicranum fuscescens Turn. var. falcifolium Braithw., Speulderbos Gelderl. N 5-17-24, April 1950, leg. Bryol.Werkgroep, det. W.Meijer.
Dicranum strictum Schleicher, Renkumsebeek Geld., voorjaar 1950, leg. en det. E.Nannenga-Bremekamp en W.D. Margadant.
Heckera pumila Hedw. var. philippeana (Br.& Sch.) Milde, bij Solse Gat, Putten Geld. N 5-17-21, April 1950, leg. Bryol. Werkgroep, det. E.Agsteribbe.
Plagiothecium depressum Dix., Schone Grub Zd Limburg, April 1951, leg. Bryol.Werkgroep, det. E.Nannenga-Bremekamp
Trichostomum crispulum Bruch., Bemelerberg Zd Limburg, leg. Bryol. Werkgroep, det. E.Agsteribbe en W.Meijer; Savelsbos Zd Limburg, leg. Bryol. Werkgroep, det. E.Agsteribbe en E.Nannenga-Bremekamp (alien April 1951).

Hepaticae

- Blepharostoma trichophyllum (L.) Dum. Komt als inlandse soort te vervallen. Alle exemplaren aanwezig in het Rijksherbarium te Leiden zowel als in het herb. van de Kon.Ned.Bot.Verg. te Leiden bleken Lepidozia setacea te zijn (W. Meijer).
Lophozia porphyroleuca (Nees) Schiffn. [L. ventricosa (Dicks.) Dum. var. porphyroleuca (Nees) Limpr.] Mosbeek bij Vasse, Twente, Sept. 1951, leg. Bryol.Werkgroep, det. E.Agsteribbe en S. Groenhuijzen, teste W.Meijer
Lophozia silvicola Buch, Beerze Natuurmon. N.Br., voorjaar 1948,

- leg. en det. W.Meijer, teste Dr Hans Buch.
Riccia beyrichiana Hampe, zie N.K.A. 58 blz.130, 1951
Riccia huebeneriana Lindenb., " " 58 " 135, "
Riccia rhenana Lorb. ex K.M., " " 58 " 134, "
Riccia subbifurca Warnst. ex. Groz., " " 58 " 126, "
Riccia warnstorffii Limpr., Zuid Limburg, April 1951, leg. Bryol. Werkgroep, det. W.Meijer.

Merkwaardige vondsten van inlandse mossen II 2)

Musci

- Barbula revoluta (Schrud.) Brid., zie verslag Limburgexc. Buxbaumia 6e jrg. no 1/2 1952.
Campylopus subulatus Schimp., idem.
Didymodon rigidulus Hedw., idem.
Didymodon trifarius Hüb., Stadionterrein in Amsterdam, leg. en det. W.Meijer 1950 en bovendien in Zd Limburg, zie Buxbaumia 6e jrg. 1952, no 1/2.
Eucladium verticillatum (L.) Br.& Sch., zie verslag Zd Limburgexcursie Buxbaumia 6e jrg., no 1/2.
Hymenostomum microstomum (Hedw.) R.Br., idem.
Mnium cinclidioides (Blytt.) Hüb., Malpieven N.Br., 1950, leg. en det. W.Meijer, teste W.D. Margadant.
Orthodicranum flagellare (Hedw.) Loeske, zie verslag van Puttenexc. Buxbaumia 5e jrg. 1951, no 3/4.
Orthodontium lineare Schw., zie diss. W.Meijer: "The Genus Orthodontium", blz. 27, 1951.
Tortula marginata (Br.& Sch.) Spr., zie verslag van Limburgexc., Buxbaumia 6e jrg. 1952, no 1/2.

Hepaticae

- Bazzania trilobata (L.) Gray, Heelsumsebeek Geld., 22-2-1950, leg. en det. E. Nannenga-Bremekamp.
Calyptogeia arguta Mont. et Nees., Beerze Natuurmonument, N.Br., voorjaar 1948, leg. en det. W.Meijer; zie verder verslag van Puttenexc., Buxbaumia 5e jrg. 1951, no 3/4 en verslag van Limburgexcursie, Buxbaumia 6e jrg. 1952, no 1/2.
Calyptogeia Meylanii Buch, Lennisheuvel, N.Br. R 5-12-44, voorjaar 1948, leg. en det. W.Meijer, teste Dr H.Buch.
Fossombronia dumortieri (H.& G.) Lindb., Beerze Natuurmon., N.Br., voorjaar 1948, leg. en det. W.Meijer
Lophozia incisa (Schr.) Dum., Die bij Limmen, N.Holl., 1950, leg.

en det. W.Meijer; veentje bij Akersloot, N.Holl., 1950, leg. en det. W.Meijer.

Lophozia mildeana (Got.) Schiffn., zandgraverij Hargen bij Schoorl, N.Holl., 1951, leg. W.Meijer, det. Dr H.Persson (vindplaats nu verdwenen).

Orthocaulis attenuatus (Mont.) Ev., Heelsumsebeek Geld., Febr. 1950, leg. en det. E.Nannenga-Bremekamp; zie verder verslag Duivelsbergexc., Buxbaumia, 5e jrg. 1951, no 1/2.

Orthocaulis kunzeanus (Hüb.) Buch, zie verslag Dwingeloexc., "Buxbaumia" 4e jrg. 1950, no 2/3. Verder Fochteloërveen Friesland, 1951, leg. en det. D.Giessen en C.Muller, teste W.Meijer en een vindplaats in Nunspeet Geld., 1951, leg. en det. W.Meijer.

Plectocolea hyalina (Lyell) Mitt., zie verslag van Limburgexc., Buxbaumia 6e jrg. 1952, no 1/2.

Riccardia latifrons (Lindb.) Lindb., Nieuwkoopseplassen, Z.Holl., 1950, leg. en det. W.Meijer; hei bij Katham, N.Holl., 1950, leg. en det. W.Meijer; zandgraverij Hargen bij Schoorl, N.Holl., 1951, leg. en det. W.Meijer; Hol bij Kortenhoef, N.Holl., 1951, leg. en det. W.Meijer.

Sphenolobus minutus (Crant.) Steph., Heelsumsebeek, Geld., Febr. 1950, leg. en det. E. Nannenga-Bremekamp.

- 1) Vervolg van "Nieuwe mossen voor de Nederlandse flora", N.K.A. 57, pag.282, 1950.
- 2) Vervolg van "Merkwaardige vondsten van Inlandse mossen", N.K.A. 57, pag.307, 1950.

Summary:

A list is given of recently discovered species, new for the Netherlands. *Blepharostoma trichophyllum* should be deleted from the list of indigenous species. A list is also appended of some recently found rare mosses.

E.A.

+ +
+